

Společnost národů jakožto právní řád ve svých vztazích k partikulárním řádům mezinárodněprávním.

Rudolf Hynie.

Chceme zde uvažovati o Společnosti národů jakožto mezinárodněprávním řádu, t. j. ve smyslu souboru určitých mezinárodněprávních norem.

Právní řád Společnosti národů není právní soustavou celkovou; je toliko dílčí soustavou norem nejbližše vyššího (nadřízeného) řádu právního — mezinárodněprávního řádu obecného.

Poslednější řád právní představuje soubor obecných norem mezinárodněprávních. Jím vytvářené mezinárodněprávní společenství¹⁾, často také obrazně nazývané rodinou národů („famille des nations“), zahrnuje v sobě všechna právní společenství, jež všechna stejně podléhají mezinárodněprávním normám obecným.

Mluvíme-li zde o mezinárodněprávním společenství²⁾, máme samozřejmě na mysli pojmový výměr právnícký —, nikoliv snad sociologický.

I dlužno si tudíž správně uvědomiti, že vzpomenutou „rodinou národů“ ve výše uvedeném smyslu, t. j. obecným mezinárodněprávním společenstvím nemíníme určité snad mezinárodní společenství kulturní, resp. zájmové³⁾ — jak se tak namnoze s tím v literatuře setkáváme —, nýbrž jedině právní řád⁴⁾ (řád obecných mezinárodněprávních norem), jímž jsou vázány v mezinárodněprávních vztazích a poměrech všechny státy, jež se staly členy zmíněného společenství.

Uznání státu za člena obecného mezinárodněprávního společenství, t. j. jeho přijetí za člena rodiny národů, velmi často se mylně ztotožňuje s mezinárodněprávním uznáním státu samotného. Avšak obě skutkové pod-

¹⁾ K poměru právního společenství a právního řádu viz Kelsen, Allgemeine Staatslehre, 1925, str. 245 a násl.; poněkud odlišně Verdross, Die Verfassung der Völkerrechtsgemeinschaft, 1926, str. 6.

²⁾ Mínen — jak ještě uvidíme — pojem nejšířší.

³⁾ Srv. Knubben, Die Subjekte des Völkerrechts. (Allgemeine Lehre von der vollen und beschränkten völkerrechtlichen Rechts- und Handlungsfähigkeit), Handbuch des Völkerrechts, sv. II., odd. 1, 1928, str. 351 a násl.

⁴⁾ Analogicky bude platiti i o ostatních partikulárních společenstvích mezinárodněprávních, tak v prvé řadě i o Společnosti národů.

státy mezinárodněprávní jsou dvě zcela rozdílné věci⁵⁾, které nespádají nikterak v jedno, a jež se tudíž nesmějí spolu zaměňovati⁶⁾. Shledáváme totiž, že v jistých případech určitému státu dostane se mezinárodněprávního uznání, a přece se nestane členem mezinárodněprávního společenství⁷⁾, právě tak, jako zase opačně — určitý stát může se státi členem (obecného) mezinárodněprávního společenství, aniž se mu tím musilo do- stati mezinárodněprávního uznání se strany všech členů tohoto společenství⁸⁾. Že obě jest dlužno dobře rozlišovati, tomu navštěďuje také to — jak správně upozorňuje K u n z —, že nový stát, který vznikl na území, jež spadá již do oblasti mezinárodně- právního společenství rodiny národů, stává se od okamžiku, kdy začal tento stát mezinárodněprávně existovati, sám od sebe a zcela nezávisle na mezinárodněprávním uznání — členem jmenovaného společenství⁹⁾. —

V dnešní době stále ještě nejsou všechny státy světa členy obecného společenství mezinárodního¹⁰⁾ — i když dlužno připustiti, že již z největší části —, bez ohledu na to, zda jsou pokládány za stát „civilisovaný“ či „necivilisovaný“¹¹⁾, přece jen sem patří. Několik států — byť s hlediska politického bezvýznamnějších — zůstává tedy stále ještě podle obecného přesvědčení¹²⁾ i v přítomné době mimo mezinárodněprávní

⁵⁾ Srv. Rivier. Principes du droit des gens, 1896, sv. I., str. 61. — Po něm K u n z, Die Anerkennung der Staaten im Völkerrecht, Handbuch des Völkerrechts, sv. II., odd. 3, 1928, str. 33. — Jinak v literatuře obě se napořád ztotožňuje.

⁶⁾ Bez rozlišení těchto dvou mezinárodněprávních skutečností není možné řešení celé řady otázek nás zde zajímajících, jako na př. otázky spojitosti členství Společnosti národů s členstvím v rodině národů: předpokládali-li bychom (zatím), že členstvím ve Společnosti národů vzniká též členství v obecném mezinárodněprávním společenství, vyplývalo by z toho — a také se tak velikou řadou autorů dovozuje — že se tím do- stává nově přijímanému členu Společnosti národů též mezinárodněprávního uznání se strany všech členů Společnosti, neb dokonce (chceme-li býti důslednými) se strany všech členů, tvořících rodinu národů, t. j. tedy se strany i těch států, jež stojí mimo Společnost národů. —

⁷⁾ Případy partikulárně — mezinárodněprávních vztahů. V takové situaci bylo na př. Turecko až do svého přijetí do rodiny národů (mírová smlouva pařížská z r. 1856).

⁸⁾ K u n z, na uv. m.

⁹⁾ Tam že. — Kunz k tomu ještě dodává, že totéž, co bylo řečeno o nově vzniklých státech na území mezinárodněprávního společenství, platí shodně o státech, jež vznikly mimo tuto oblast, pokud však byly založeny státy-členy mezinárodněprávního společenství nebo jejich státními příslušníky.

¹⁰⁾ Otázka rozsahu jeho v určitých časových údobích — tak často v dogmatických pracích diskutovaná — jest otázkou, patřící historii mezinárodního práva.

¹¹⁾ Srv. Strupp, Theorie und Praxis des Völkerrechts, 1925, str. 2.

¹²⁾ Uvidíme ještě, že jest otázkou v literatuře spornou, jak se má věc s oněmi státy, které do založení Společnosti národů nebyly členy mezinárodněprávního společenství rodiny národů, avšak za člena Společnosti národů přes to přijaty byly.

společenství rodiny národů. Avšak ani tyto státy nezůstávají v mezinárodněprávních stycích snad zcela izolovány. Státy mezinárodněprávního společenství vcházejí s nimi taktéž v právní styk. Svědčí o tom velká řada mezistátních smluv, které s nimi uzavírají. Přirozeně vzájemné vztahy nejsou založeny na normách obecného právního řádu mezinárodního — tomu tak nemůže býti, jak bylo řečeno, z toho důvodu, že jedna ze stran není členem obecného mezinárodněprávního společenství, a tedy pro ni a proti ní obecné normy mezinárodněprávní neplatí. Byť však tedy v uvedeném případě¹³⁾ nešlo o styky na základě obecného práva mezinárodního, přece jsou to styky mezinárodněprávní, ač ovládané pouze a výhradně zvláštním (partikulárním) právem mezinárodním, t. j. zvláštními mezinárodněprávními normami, obsaženými ve výše již zmíněných smlouvách, s těmito státy-nečleny obecného mezinárodněprávního společenství uzavíraných.

Partikulární mezinárodněprávní normy¹⁴⁾ v právě uvede-
ných případech představují zvláštní mezinárodněprávní řád, jímž se opět vytváří zvláštní, partikulární mezinárodněprávní společenství. Ponecháme-li zatím stranou partikulární mezinárodněprávní společenství jiného druhu — totiž taková, jež se vytvářejí uvnitř mezinárodněprávního společenství obecného, o nichž bude řeč dále — vidíme, že ony mezinárodněprávní normy partikulární¹⁵⁾ vytvářejí řadu zvláštních regionálních mezinárodněprávních řádů, zvláštních partikulárních společenství mezinárodněprávních, jež všechna nejružnějším způsobem se propojují¹⁶⁾ s okruhem obecného řádu mezinárodněprávního.

Právě vylíčený zjev nesmí nás však vésti k nesprávnému závěru. Mohli bychom se totiž domnívati: jsou-li pokládány s jedné strany právní normy, obsažené v mezistátních smlouvách, uzavřených mezi jednotlivými členy obecného mezinárodněprávního společenství a státy (příp. jinými právními

¹³⁾ Tu mluvíme o případech t. zv. partikulárně-mezinárodněprávního uznání států.

¹⁴⁾ Forma mezinárodněprávních norem, t. j. zda v konkrétním případě jedná se o mezinárodněprávní normu smluvní či zvykovou, jest ve všech těchto úvahách pro nás zcela nerozhodnou. Ohledně mezinárodněprávních norem partikulárních (v užším smyslu, t. j. s výjimkou norem obecných) však výslovně poznamenejme, že existují nejen normy smluvní, nýbrž i zvykové.

¹⁵⁾ Sem patří také normy upravující mezinárodněprávní styky mezi jednotlivými členy rodiny národů a určitými právními společenstvími, které nejsou státy ještě hotovými (povstalecké režimy).

¹⁶⁾ Po případě se ani nekřížují s okruhem mezinárodněprávního řádu obecného; to bude v případech, kdy jde o právní normy upravující vzájemný styk mezi dvěma takovými státy-nečleny mezinárodněprávního společenství rodiny národů. Tyto případy však leží již mimo rámec této studie.

společenstvími), stojícími mimo toto právní společenství, za normy mezinárodněprávní a soubory těchto norem (pokud subjekty uvedených norem zůstávají tytéž státy, tatež právní společenství) za mezinárodněprávní řády (partikulární), — s druhé strany dlužno však tyto partikulární mezinárodněprávní řády pokládati za koordinované obecnému řádu mezinárodněprávnímu, ježto se totiž nízádným způsobem nedají konstruovati jako právní řády odvislé od obecného mezinárodněprávního řádu, tedy jako od něho odvozené díleí řády podřízené, — že nezbyvá pak než přiznati, že všechny pozitivní normy mezinárodněprávní nelze v jednotný právní systém pojmuti. Pak by ovšem nebylo možno též mluvití o společenství pozitivního práva mezinárodního, ježto toto — jako každé právní společenství — předpokládá nejprve j e d n o t n ý mezinárodněprávní řád.

Tomu však tak není, i když snad takovýto názor je v literatuře leckdes zastáván.

Výjdeme-li z předpokladu základní normy „*pacta sunt servanda*“, z kteréž veškero mezinárodní právo odvozuje důvod své závaznosti, objeví se nám, že možno všechny pozitivní normy mezinárodněprávní — přímo či nepřímó — z ní odvozovati¹⁷⁾. Takovýto způsob nazírání dáva nám pak zároveň poznati, že všechny normy mezinárodního práva spolu souvisejí, i že jest možno pojmatí je v jednotnou soustavu právní.

Jinými slovy, výše načrtnutá spletitost jednotlivých partikulárních řádů mezinárodněprávních, počítaje sem i obecný řád mezinárodněprávní, ktedý s vyššího hlediska jest opět pouze díleím řádem, — nikterak nevyklučuje konstrukci jednotného právního řádu veškerého pozitivního práva mezinárodního, který by v sobě všechny zmíněné řády zahrnoval.

Metoda, již používáme k vytvoření jednotného systému mezinárodněprávních norem, a kterou pokládáme v souhlase s jinými právními teoretiky¹⁸⁾ za nejlepší a při tom jediné vyhovující svému účelu. — je s různých stran neprávem na-

¹⁷⁾ Stejně m. j. i Anzilotti, Lehrbuch des Völkerrechts, sv. I (překl. něm. C. Brunse a K. Schmida), 1929, str. 32 a násl.: „Dieser Satz ist als begriffsnotwendige Voraussetzung dieser Normen aus ihnen selbst nicht weiter ableitbar: er muß vielmehr als ein absoluter objektiver Wert oder als primäre, unbeweisbare Annahme gesetzt werden, als eine der Annahmen, von denen man notwendigerweise bei dieser wie bei jeder anderen Art menschlicher Erkenntnis ausgehen muß. Das soll nicht heißen, daß der Satz nicht aus anderen Gesichtspunkten bewiesen werden könnte; dies soll nur heißen, daß ein Beweis aus anderen Gesichtspunkten (ethischen, politischen usw.) unerheblich ist für die Erkenntnisphäre der Rechtswissenschaft, die sich damit begnügen muß, daß diese Regel eben gilt...“

¹⁸⁾ Srv. na př. Verdross, uv. m., str. 12 a násl.

padána¹⁹⁾. Tak nejnověji Knubbenem, který proti právě uvedenému způsobu staví se zcela odmítavě. Sám chce zprostředkovat jednotnost mezinárodněprávního řádu vlastní metodou. Jeho způsob však nevede vůbec k žádanému výsledku. Podle něho jednotný systém prostě vytvářejí „určité základní a universální normy mezinárodněprávní²⁰⁾, které každý nově uznávaný stát u příležitosti svého mezinárodněprávního uznání presumptivně a implicitě akceptuje, i jež se pro něho tedy stávají závaznými bez ohledu na to, ke kterému partikulárnímu mezinárodněprávnímu okruhu pak uvnitř mezinárodněprávního společenství rodiny států přistoupí“²¹⁾. Způsob spojování mezinárodněprávních norem pomocí základní normy „pacta sunt servanda“ odporuje prý jeho mezinárodněprávně positivistskému východisku a zdá se nadto zbytečným, k tomu ještě zaviňujícím nedorozumění²²⁾.

K uvedenému tvrzení Knubbenovu možno však stručně poznamenati dvoji. Předně přehlíží se zde existence řady partikulárních mezinárodněprávních společenství ve smyslu shora označeném (buď cele mimo mezinárodněprávní společenství obecné nebo aspoň z části, takže se s tímto protínají), a tu je na prvý pohled zřejmým a nepotřebuje ani nějakého zvláštního dokazování, že se Knubbenovi naznačeným způsobem nemůže zdáříti jednotný systém mezinárodněprávní vytvořiti²³⁾. Za druhé nelze nahlédnouti, proč by nebylo možno zůstávati rozhodným právním positivistou, byť bychom se i ve věci spojení všech pozitivních mezinárodněprávních norem utíkali k uvedenému jednotnému prostředku — zmíněné základní normě²⁴⁾.

Není naším úkolem na tomto místě zabývati se otázkou jednotného mezinárodněprávního řádu. Spokojme se zde konstatováním, že se skutečně dá prokázati, že všechny pozitivní mezinárodněprávní normy spolu souvisejí, a jsou normami jednoho právního řádu, kterým jest opět dáno jednotné společenství všeho pozitivního práva mezinárodního.

Vraťme se nyní opět k mezinárodněprávnímu společenství obecnému — hlavnímu dílčímu souboru jednotného řádu všeho pozitivního práva mezinárodního.

¹⁹⁾ Zvláště některými příslušníky tábora tak zv. právních positivistů.

²⁰⁾ Srv. na uv. m. str. 224 a násl.

²¹⁾ Tamže, str. 365.

²²⁾ Tamže.

²³⁾ Toto stanovisko naše nalézá ostatně potvrzení v samotném Knubbenovi, uv. m., str. 373, které jasně prokazuje nezdar jeho konstrukce jednotného právního řádu všeho pozitivního práva mezinárodního.

²⁴⁾ Srv. práce Anzilottiho, jehož mezinárodněprávní positivism nemůže býti brán v pochybnost.

Obecné mezinárodněprávní společenství rozpadá se v řadu opět nižších, obmezenějších mezinárodněprávních společenství. Z těchto tvoří předmět našeho zájmu zvláště právní řád Společnosti národů a otázka jeho vztahů k uvedenému jeho nadřazenému právnímu řádu.

Řekli jsme, že soubor norem, jimiž jsou uvnitř právního společenství, označovaného „rodinou národů“, upravovány vzájemné vztahy a poměry mezi právními společenstvími — jednotlivými jeho členy, označujeme — obecným mezinárodněprávním řádem. Mezinárodněprávní normy, jež stanoví, jaké ony vztahy mají býti, a jež platí (existují) — právě tak jako kterákoliv právní norma, patřící jinému normovému komplexu právnímu — nezávisle na skutečném jejich dodržení se strany těch, jímž ta která mezinárodněprávní norma svědčí (adresátů normy, povinnostních subjektů), — nejsou však závaznými absolutně²⁵⁾. Tím míníme, že dohodou (ať výslovně či mlčky učiněnou) jednotlivých států možno smluviti, že určité záležitosti mají býti v mezinárodněprávních vztazích mezi určitými zúčastněnými společenstvími spravovány zcela jiným způsobem, než tomu mělo býti podle pozitivních mezinárodněprávních norem stávajících.

I vidíme, že členské státy mezinárodněprávního společenství nejruznějším způsobem mezi sebou smlouvají se na zvláštních normách mezinárodněprávních, jež mají ovládati mezinárodněprávní vztahy vždy jen určité, užší skupiny států²⁶⁾. Takto vzniklé mezinárodněprávní normy vytvářejí velikou řadu dílčích mezinárodněprávních řádů, resp. partikulárních společenství mezinárodního práva, jež se všelijak vzájemně prostupují.

Z nejdůležitějších mezinárodněprávních partikulárních²⁷⁾ společenství jest dnes — Společnost národů²⁸⁾.

Nic není na překážku tomu, aby se ovšem i uvnitř těchto dílčích společenství mezinárodněprávních — tedy i uvnitř Společnosti národů (čl. 21 paktu)²⁹⁾ — netvořila opět další,

²⁵⁾ Srv. Liszt-Fleischmann, Das Völkerrecht, 1925, str. 12.

²⁶⁾ Treba pouze dvoučlenné.

²⁷⁾ Jest společenstvím dílčím, byť i zahrnovalo v sobě největší počet států. Zcela chybnými jsou proto všechny úvahy těch spisovatelů, které z tohoto předpokladu nevycházejí.

²⁸⁾ Jiným jest na př. mezinárodněprávní společenství panamerické, jehož členy tvoří zčásti státy, současně patřící Společnosti národů, — zčásti státy mimo Společnost stojící (zejména Spojené státy severoamerické, m. j.). Zmíněné právě společenství panamerické prostupuje se — jak zřejmo — s okruhem Společnosti národů.

²⁹⁾ O mezinárodním regionalismu v rámci Společnosti národů srv. Scelleovu přednášku, otisknou v revui „La vie des Peuples“, roč. 1924 (cit. v „Zahraníční Politice“, roč. 1924, str. 559 a násl.). — Sem patří též návrhy na vytvoření Panevropy nejruznějších pojetí (poslední návrh z května 1930 učinil Briand).

užší ještě mezinárodněprávní společenství. I tato ovšem se mohou, resp. budou zase rozmanitě postupovati. —

Dospěvše tam, odkud jsme hned na začátku této práce vyšli, že totiž Společnost národů dlužno pokládati za úhrnný soubor zvláštních mezinárodněprávních norem, t. j. dílčí soubor mezinárodněprávního řádu obecného, — tu můžeme z uvedené skutečnosti dovozovati, jaké normy mezinárodního práva bude aplikovati v mezinárodněprávních vztazích a poměrech mezi jednotlivými právními společenstvími, jež představují Společnost národů. — Mezinárodněprávní záležitosti její členů jsou samozřejmě v prvé řadě ovládnány partikulárními mezinárodněprávními normami, obsaženými jednak v úmluvě o Společnosti národů, jednak ve smlouvách mírových a různých těch smlouvách, jež byly ve spojitosti s poslednějšími uzavřeny, a obsahují ustanovení, vztahující se na Společnost národů³⁰⁾. To platí nejen o vzájemných mezinárodněprávních vztazích mezi členskými právními společenstvími Společnosti, jež pokládáme za „státy“, nýbrž i v poměru mezi těmito a ostatními jejími členy — nestáty (dominiemi a koloniemi ve smyslu čl. 1, odst. 2 paktu)³¹⁾. — Jestliže však určitá záležitost není obsahem úpravy ve zmíněných mezinárodněprávních normách zvláštních, tu pak mezinárodněprávní vztahy členů Společnosti národů jsou podřízeny obecnému právu mezinárodnímu.

Podle norem tohoto obecného práva mezinárodního bude také posuzovati samotnou úmluvu o Společnosti národů, na př. v ohledu jejího zániku — pokud by neobsahovala ustanovení odchylných³²⁾. —

Mezinárodněprávní řád Společnosti národů tedy nenormuje veškeren možný mezinárodněprávní styk mezi jejím členstvem; řada případů zůstává nadále vyhrazena ustanovením mezinárodněprávního řádu rodiny národů.

Jestliže však říkáme, že mohou se vyskytovat a také se vyskytují uvnitř mezinárodněprávního společenství Společnosti národů určité záležitosti, jimž se v úmluvě nedostává právní úpravy, takže v otázce dotyčných záležitostí dlužno se řídití mezinárodněprávními normami obecnými, pak z této skutečnosti se podává, že všechny³³⁾ členské státy Společnosti

³⁰⁾ Od jich výpočtu dlužno zde upustiti.

³¹⁾ Zajisté však nikoli v právních vztazích těchto společenství vůči státům mateřským.

³²⁾ Verdross, *uv. m.*, str. 112.

³³⁾ Všech států, přicházejících zde v úvahu (před vstupem do Společnosti národů nepatřily mezinárodněprávnímu společenství rodiny národů) týká se stejně, a to, jak těch států, které jsou podle přílohy k úmluvě o Společnosti národů počítány mezi členy zakládajícími — a tu se může jednati buď o státy, přináležející do skupiny, mocností

národů, pokud by o tom mohlo být pochyb, jsou zároveň členy mezinárodněprávního společenství rodiny národů³⁴⁾. Nabytím členství ve Společnosti národů dostává se tudíž členství v mezinárodněprávním společenství rodiny národů všem státům, které se nalézaly nebo vznikly na území, jež dosud nepodléhalo obecnému právu mezinárodnímu. Otázka členství v rodině národů u těch členů Společnosti národů, které se vytvořily na území, jež odedávna jest podřízeno normám obecného mezinárodněprávního společenství, není — jak jsme již viděli — vůbec pochybnou, ježto posléz uvedené státy stávají se členy rodiny národů samy od sebe, nezávisle na tom, zda se staly členy Společnosti národů či nikoli.

Správnost tvrzení, že nabytím členství ve Společnosti národů stávají se státy příslušníky rodiny národů, mezinárodněprávního společenství obecného, t. j. vázanými jeho normami, — nezvratně také již vyplývá ze samé předmluvy (preambulu) k úmluvě. Členské státy, tvořící Společnost národů, výslovně zde prohlašují, že „uznávají, že k rozvoji součinnosti mezi národy... atd.“ jest dlužno, aby na sebe vzaly závazek „zachovávatí přísně předpisy mezinárodního práva, uznávané od nynějška za závazné normy jednání vláď“. Ježto však hned mezi dalšími povinnostmi členů Společnosti národů se ve jmenované předmluvě ustanovuje „dbáti svědomitého zachovávání všech smluvních závazků, uložených smlouvami ve vzájemných stycích organisovaných národů...“ čímž musíme vyrozumívati jinými slovy mezinárodní právo psané, t. j. v dnešní době³⁵⁾ jen mezinárodní právo partikulární, nemohou býti hořejším závazkem míněny jiné předpisy než předpisy mezinárodního práva obecného³⁶⁾. —

spojených a sdružených“, jako na př. Liberii a Hedžaz, t. j. spolusignatáře mírových smluv, anebo o státy „pozvané, aby přistoupily k úmluvě“ (v této skupině se však nenalézal žádný stát stojící mimo rodinu národů). — tak oněch, jež se za člena Společnosti národů přihlásily a byly ve smyslu čl. 1. úmluvy přijaty (na př. Habeš).

³⁴⁾ Tak i správně Kunz, uv. m., str. 27. — Tato otázka jest předmětem úvah velmi četných internacionalistů (srv. literaturu cit. na př. u Schücking-Wehberga, Die Satzung des Völkerbundes, 2. vyd., 1924, str. 185). Z těchto autorů část dospívá k výsledkům, které nasvědčují tomu, že vstupem do Společnosti národů nezískává se členství v mezinárodněprávním společenství rodiny národů. Avšak i výsledky těch autorů, které vyznívají zdánlivě shodně s naším výsledkem výše uvedeným, — nejsou správné, ježto všechny vycházejí z nepřipustného ztotožňování dvou zcela různých mezinárodněprávních skutkových podstat, totiž „přijetí za člena rodiny národů“ s „mezinárodněprávním uznáním státu“, o kterém byla již shora řeč.

³⁵⁾ Smluvních mezinárodněprávních norem obecných nemáme, byť snad jejich tvoření zásadně nestálo nic v cestě.

³⁶⁾ Stejně Verdross, uv. m., str. 96. — Jiné zdůvodnění nalézáme u Schücking-Wehberga, uv. m., str. 185: „Demnach ist es für Mitglied des Bundes nicht möglich zu sagen, ein neu aufgenommenener

Velká řada spisovatelů nyní řeší ještě otázku, jaký vliv vykonává ztráta členství ve Společnosti národů na členství v mezinárodněprávním obecném společenství u států, v tom ohledu přicházejících v úvahu, t. j. u těch, jež před svým vstupem do Společnosti národů nepodléhaly obecnému právu mezinárodnímu, a jimž teprve vstupem do Společnosti implicity se dostalo členství v rodině národů. Otázka tato by snad nebyla ani vůbec kladena — aneb odpověď na ni by aspoň v nich nemohla způsobovati pochybnosti — kdyby se vycházelo ze správného rozpoznávání mezinárodněprávních skutečností. Přihlédneme-li totiž ke způsobu řešení těch autorů, jimž je uvedena otázka zvláštním problémem, sledujeme, jak opět identifikují mezinárodněprávní uznání států s nabytím členství v mezinárodněprávním společenství. Následkem toho však dostávají zcela neuspokojivé odpovědi ve všech případech, t. j. bez rozdílu, zda pro některé autory naše otázka vyznívá v tom smyslu, že zánikem členství ve Společnosti národů (ať již následkem výstupu dobrovolného³⁷⁾ či nedobrovolného následkem vyloučení³⁸⁾ aneb výstupu nuceného³⁹⁾) může zanikati i členství v mezinárodněprávním společenství⁴⁰⁾,⁴¹⁾, či

Staat gehöre zwar der Völkerbundgemeinschaft an, nicht aber der Völkerrechtsgemeinschaft (und es erkenne ihn noch nicht de jure an) Aber ideell muß der Bund bei allen prinzipiellen Entscheidungen davon ausgehen, daß er zum mindestens der Kristallisationspunkt einer Organisation der Völkerrechtsgemeinschaft ist. Er will die bisherige Völkerrechtsgemeinschaft organisieren, grundsätzlich also eine höhere des bisherigen Zusammenlebens darstellen. Der Bund würde sich daher selbst degradieren, wenn er sagen würde, ein Staat gehöre zwar dem Bunde, nicht aber der Völkerrechtsgemeinschaft an.“ (Závorku v citaci činí autor této statě). — O jiných ještě důkazech pro vázanost členů Společnosti národů obecnými normami mezinárodněprávními, viz Knubben, uv. m., str. 375 a násl., jemuž však je tato otázka — ač ve své podstatě zcela jasná a prostá —, právě tak jako celé řadě autorů, zvláště spleťtým problémem následkem jejich zaměňování výše uvedených dvou mezinárodněprávních skutkových podstat.

³⁷⁾ Čl. 1, odst. 3 paktu.

³⁸⁾ Čl. 16, odst. 4.

³⁹⁾ Čl. 26, odst. 2.

⁴⁰⁾ Knubben, uv. m., str. 388: „... die Aufnahme in die Völkerbundgemeinschaft wird in der Regel eine im Zweifel nur für die Dauer der Völkerbundmitgliedschaft widerrufliche, jedoch mit der Beendigung der Völkerbundmitgliedschaft widerrufliche Anerkennung als Mitglied der Völkerrechtsgemeinschaft der Staatenfamilie implizieren.“ K tomu dodává též autor: „Widerrufen die Staaten nicht, ausdrücklich oder stillschweigend konkludent, dann wird sowieso der völkerrechtliche Verkehr mit dem betreffenden früheren Völkerbundmitgliede auch außerhalb der Völkerbundgemeinschaft in der Staatengemeinschaft nach deren Völkerrecht fortgesetzt werden.“ —

⁴¹⁾ K otázce, zda možný výstup či vyloučení z mezinárodněprávního společenství rodiny národů (případ poslední naskýtal by se vzhledem k sovětskému Rusku) — srv. pozn. u Kunze, uv. m., str. 29.

že nabytí příslušenství k poslednějšímu společenství jest pokládati za neodvolatelné, časově neomezené⁴²⁾).

Podle našeho mínění nemůže býti o tom pochybností, že členství v rodině národů může se uvedeným způsobem získávati jediné n e p o d m í n ě n ě, d e f i n i t i v n ě. Musí nás k tomu vésti již ta úvaha, že členy mezinárodněprávního společenství rodiny národů se stávají i takové nové státy — jak jsme řekli již shora — které vznikly na území, jež spadalo do oblasti uvedeného mezinárodněprávního společenství, a to samy od sebe, hned od okamžiku mezinárodněprávního vzniku. Jinými slovy nepřestává býti příslušníkem rodiny národů ani to členské společenství právní (jeho oblast), jež se z jakéhokoliv důvodu rozpadlo v řadu užších právních společenství — v nové státy. Nelze tudíž ani v případě zániku členství ve Společnosti národů za to míti, že by dotyčný stát ztrácel svoje příslušenství k mezinárodněprávnímu společenství obecnému. Zvláště uvážíme-li, že by se jednalo toliko o zánik členství následkem dobrovolného výstupu ze Společnosti národů.

Jestliže tudíž členství ve Společnosti národů způsobuje vznik členství v obecném společenství mezinárodněprávním, — získání tohoto členství nemůže býti vázáno nějakou resolutivní výminkou. I platí obecný řád mezinárodněprávní pro stát, který se dostal v jeho podřízenost teprve vstupem do Společnosti národů i tenkrát, když členství tohoto státu ve Společnosti již pominulo a úmluva přestala pro něho býti závaznou. —

⁴²⁾ Srv. m. j. Schücking-Wehberg, na uv. m.